

Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği

Fatih ARSLAN
Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fak. Sosyoloji Böl.
arслан4381@gmail.com

Öz

Bu çalışma, üniversitesi öğrencilerinin eğitim gördükleri kentle kurduğu ilişkilerin ekonomik ve sosyal boyutlarıyla incelenmesini amaçlamaktadır. Bilindiği üzere, Türkiye’de üniversite sayısı hızla artmaktadır. Ülkemizde üniversitesi olmayan kent kalmamıştır. Özellikle küçük ve orta ölçekli kentler için üniversiteler ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda oldukça büyük öneme sahiptir. Bu doğrultuda Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma 630 öğrenciye anket formu uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilere dayalı olarak öğrencilerin memnuniyet yahut memnuniyetsizlik hallerinin nedenlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Öğrenci ile şehir ilişkisinin yönü ve içerimleri gibi bağlamlarda mevcut sorun alanlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Tespit edilen sorunların öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyecek boyutta olduğu ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Kent, Ekonomi, Eğitim, Sosyal İlişki.

Satisfaction Analysis of University Students' Economic and Social Relationships with the City: The Sivas Cumhuriyet University Sample

Abstract

This study aims to analyse university students' relationships with the city where they study in economic and social aspects. As is known, the number of universities in Turkey has been increasing rapidly. There is no city in our country without at least one university. Especially, for small and medium-sized cities universities have great importance in economic, social and cultural areas. Accordingly, a survey was performed on students of Cumhuriyet University. This survey was performed by means of conducting questionnaire sheets on 630 students. In the light of the data gathered, it is aimed to find out the reasons of satisfaction and dissatisfaction cases of the students. It is targeted to determine present problem areas in contexts like direction and contents of student and city relationship. It is revealed that the size of the stated problems have an effect upon students' choice of university.

Keywords: University, City, Economy, Education, Social Relationship.

Giriş

Üniversite eğitimi, 21. Yüzyıl Türkiye'si için eskiden olduğu gibi bir ayrıcalık, yalnızca belirli sosyal ve ekonomik statüye sahip ailelerin evlatlarına açık bir imkân olarak değerlendirilemez. Toplumsal talep hangi sosyo-ekonomik kökenden gelirse gelsin, hangi muhtemel toplumsal statü hedeflenirse hedeflensin, hemen her lise mezununun üniversite eğitimi alması yönündedir. Bu talep geçmişten günümüze artış göstermiştir. Bu doğrultuda ülkemizde üniversite sayısı ve üniversitelerin öğrenci kontenjanları yıldan yıla artmıştır. 1990'lı yıllara kadar bu artış yavaş seyretse de, 1990'lardan sonra hızlanmış 2000'li yıllarda ise baş döndürücü bir hal almıştır. Son on yılda açılan üniversitelerle birlikte, bu gün Türkiye'de üniversite bulunmayan şehir kalmamıştır.

"1982 yılında YÖK ile beraber 8 yeni devlet üniversitesi, 1984 yılında İhsan Doğramacı Bilkent Vakıf Üniversitesi ve 1987'de Gaziantep Üniversitesi kurulmuştur. Böylece üniversite sayısı 29 olmuştur. 1992 ve 1993'te kurulan 22 yeni devlet üniversitesi, 2 yüksek teknoloji enstitüsü ve Koç ve Başkent Vakıf Üniversiteleri ile yükseköğretim kurumu sayısı bir anda 52'si devlet ve 3'ü vakıf üniversitesi olmak üzere 55'e çıkmıştır. Bundan sonra ise 2000'li yılların başına kadar sadece çok sayıda vakıf üniversitesi kurulmuştur. 1994 yılında kurulan Galatasaray Üniversitesi ve 2003'te kurulan TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi dahil olmak üzere, 10 yıllık sürede 22 vakıf üniversitesi kurulmuştur. 2000'li yıllarda AKP Hükümetlerinin, "her ile bir üniversite" sloganı çerçevesinde Mart 2006'da 5467 sayılı kanunla 15 yeni devlet üniversitesi daha açılması kararlaştırılmıştır. 5475 sayılı kanunla da İstanbul Bilim Üniversitesi'nin (vakıf) kurulmasıyla ciddi bir artış eğilimine giren yükseköğretim kurumlarının sayısı, 2011 yılı başında 165'e çıkmıştır. Ancak 2009'dan 2011 yılı başına kadar kurulan 35 üniversitesinin sadece 7'si devlet üniversitesi iken, geri kalan 28'i özel sektör tarafından vakıf üniversitesi olarak açılmıştır. Ayrıca, vakıf meslek yüksekokulları ile askeri ve polis yükseköğretim kurumları da dâhil edildiğinde, toplam yükseköğretim kurumu sayısı 2011 yılı başı itibarıyla toplam 182 olmuştur."¹

Yükseköğretim Kurulu verilerine² göre 109 devlet üniversitesi, 76 vakıf üniversitesi ve 8 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 193 yükseköğretim kuruluşu bulunmaktadır. Bu kuruluşlarda, 2014-2015 öğretim yılı itibarıyla, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde örgün öğretim, ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim dâhil olmak üzere 6.062.886 öğrenci eğitim görmektedir. Bu rakam, ülke nüfusunun yaklaşık %8'inin yükseköğretim düzeyinde eğitim aldığını göstermektedir. Yine aynı öğretim yılı itibarıyla tüm yükseköğretim programlarında 148.903 öğretim

¹ Songül Sallan Gül, Hüseyin Gül, "Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi, Güncel Durumu ve Eleştirisi", *Toplum ve Demokrasi Dergisi* 17-18, (2014): 54-55.

² <https://istatistik.yok.gov.tr>, erişim tarihi 14.02.2016

elemanı görev yapmaktadır. Toplam öğrenci ve öğretim elemanı sayıları aileleriyle birlikte değerlendirildiğinde ülke nüfusunun önemli bir kısmının doğrudan yükseköğretim ve bağlantılı hususlarla ilgili olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke açısından eğitimin toplumsal tabakalaşma hususundaki önemi aşikârdır. Bireyin ve ailenin sosyal ve ekonomik yönden daha avantajlı hale gelmesi olarak tanımlanabilecek toplumsal tabakalaşmadaki dikey yönlü hareketliliğin en belirgin araçlarından biri eğitimidir. Bu minvalde okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında örgün öğretimde 2014-2015 eğitim öğretim yılı verilerine göre 17.559.989 öğrenci bulunmaktadır ve 919.393 öğretmen görev yapmaktadır.³ Yüksek öğretimdeki öğrenci ve öğretim elemanı sayılarıyla birlikte düşünüldüğünde eğitim olgusunun ülkemiz toplumu için önemi daha da gözle görülür hale gelmektedir. Bu noktadan hareketle, eğitimin yalnızca daha iyi bir sosyo-ekonomik statü kazanmak için etkin bir alet olmadığı, eğitime bireylerin, ailelerin ve devletin ayırdığı kaynak miktarı ve eğitim öğretim faaliyeti ile geçinenlerin sayısının fazlalığından hareketle eğitimin doğrudan bir sektör olarak ülke ekonomisi içinde önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Türkiye ekonomisinin nüfusla orantılı olarak hatırı sayılır bir büyüklüğe sahip olmasına rağmen, bu büyüklüğün üretimden ziyade tüketimle alakalı olduğu, üretim odaklı sektörlerdence hizmet sektörünün önde bulunduğu bilinen gerçeklerdendir. Özellikle küçük ve orta ölçekli şehirlerin ekonomilerinin tüketime dayalı ve hizmet sektörü odaklı olmaları, bu şehirlerdeki üniversitelerin ve bu üniversitelerin öğrenci sayılarının giderek daha fazla önem kazanmasına neden olmuştur. “Üniversiteler, bir yandan toplumun nitelikli yeni kuşaklara duyduğu ihtiyacı karşılamalı ve aynı zamanda eğitimin kendisinin genişleyen yeniden üretimiyle de ilgilenmeli, diğer yandan, yalnızca teknik olarak kullanılabilir bilgiyi aktarmakla kalmayıp, üretmelidir de.”⁴ Bu minvalde, bütün şehirlerde üniversite bulunması, en küçük ilçelere dahi meslek yüksekokulları açılması gibi hususlarda, bu bölgelerin ekonomisinin canlandırılması amacı başat gerekçelerden biri haline gelmiştir. Bir dönem turizm sektörü için kullanılan “bacasız sanayi” tabiri bir süredir üniversiteler için kullanılır olmuştur.

Üniversite sayısının ve bölümlerin öğrenci kontenjanlarının hızla artması beraberinde nitelik ile ilgili tartışmaları getirmişse de artış eğiliminde günümüz için bir yavaşlama görülmemektedir. Öğretim elemanı sayısının yetersizliği, yetişmiş öğretim elemanlarının ekserisinin taşra

³ “MEB örgün eğitim istatistiklerini açıkladı”, erişim tarihi 16.02.2016 <http://www.trthaber.com/haber/egitim/meb-orgun-egitim-istatistiklerini-acikladi-178127.html>

⁴ Ali Esgin, Fatih Arslan, “Türkiye’de Sosyal Bilim Algısının Negatifliği ve Üniversitenin Misyonu Üzerine”, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, Ed. Durmuş Günay ve Ercan Öztemel, (İstanbul: Deomed Yayıncılık, İstanbul, 2012), c I, s.384.

üniversitelerinden ya da yeni açılan üniversitelerden ziyade büyük şehirlerdeki köklü üniversitelerde yoğunlaşmış olması gibi durumlar bilinen gerçeklerdir. Bunun yanında yeni üniversitelerin bina, ekipman, kütüphane, laboratuvar ve benzeri imkanlar konusundaki yetersizlikleri de sır değildir. Ancak tüm şehirlerin halklarının daha fazla üniversite, bölüm ve öğrenci istemeleri bu sorunları gölgede bırakmış, ekonomik canlanmayı amaçlama açısından bu istek devlet politikasıyla da örtüşür hale gelmiş, “her şehre bir üniversite” söylemi siyasal popülizmin ayrılmaz bir parçasına dönüşmüştür.

Altuntaş ve Erilli'nin de işaret ettiği üzere üniversiteler, “kuruldukları bölgede ekonomik kalkınmayı teşvik eden kurumlardır. Üniversiteye istihdam edilen personeller, kurum için yapılan harcamalar ve yerel sektörler ile yapılan anlaşmalar nedeniyle üniversiteler; yerel ekonomilerin kalkınmasında önemli etkilere sahiptirler. Üniversitelerin, yerel ekonomiye katkıları üç başlık altında incelenmektedir: Doğrudan katkılar, dolaylı katkılar ve uyarılmış katkılar. Üniversitelerde çalışan akademik ve idari personele ödenen maaşlar, öğrencilerin yapmış olduğu harcamalar doğrudan katkıları; üniversite ile birlikte şehrin havasının değişmesi, bilimsel etkinliklerin artması ve şehirdeki ekonomik faaliyetlerde önemli bir canlanma olması ise dolaylı katkıları içerir”.⁵

Üniversitelere girişte geçerli olan mevcut sınav ve puan sistemi, öğrencilerin ailelerinin yaşadığı şehirden farklı bir şehre taşınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu durum ülke içinde ciddi bir yatay toplumsal harekete neden olmaktadır. Çoğunluğu gençlikten yetişkinliğe geçiş aşamasında olan milyonlarca öğrenci başka bir şehirde yaşamak durumunda kalmaktadır. Bu durum öğrencilerin öğrenim hayatlarını kapsayan geçici bir süre için de olsa yeni bir kentte, yeni bir yaşam kurmalarını, bu bağlamda şehir halkıyla ekonomik ve sosyal ilişkiler içerisine girmelerini kapsayan bir dizi sorunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Öğrencilerin üniversite hayatından beklentilerinin yalnızca eğitim dolayımında olmadığı, sosyal çevre, kentsel olanaklar, eğlence ve dinlence imkânları, alışveriş ve çalışma ilişkileri, beslenme ve barınma ihtiyaçları, ulaşım ve iletişim ağları gibi birçok hususu içerdiği bilinen gerçeklerdir. Bu bağlamda çalışmamız, üniversite öğrencilerinin kentle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerin öğrenciler açısından değerlendirilmesine odaklanmaktadır.

1. Sivas Kenti

Sivas, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan ülkemiz standartlarında orta büyüklükte bir kenttir. “Sivas ili Anadolu yarımadasının ortasında, İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Kızılırmak bölümünde yer almaktadır.

⁵ Ceren Altuntaş, Necati Alp Erilli, “Cumhuriyet Üniversitesi'nin Sivas İli Ekonomisine Katkısı”, *Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisadi Yenilik Dergisi Cilt 3 Sayı 1*, (2015): 13.

Türkiye'nin alan itibariyle ikinci büyük ili olan Sivas, 28.488 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %3.67'sini kaplamaktadır. Sivas, yerleşim birimi itibariyle de 2013 yerleşim birimi ile Türkiye'nin en büyük ilidir. İl, ülkenin geri kalmış yöreleri arasında bulunmaktadır. I.Derece Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KOY) kapsamında yer alan ilde, var olan ekonomik potansiyelin, özellikle görece zengin yeraltı kaynaklarının, yeterince değerlendirilemediği söylenebilir. İlde hâkim sektör tarım sektörüdür ve bu sektörün gelişme hızı ve verimliliği düşüktür. Ekonomik kalkınma açısından özel önem taşıyan imalat sanayi gelişmemiştir. Bu nedenlerle, ilin ekonomik büyüme hızı düşmekte, dolayısıyla da gelişmiş yörelerle aradaki açık kapatılamamaktadır".⁶ 31.12.2015 tarihi itibariyle kent nüfusu 618.617'dir ve bu nüfusun 359.219'u kent merkezinde yaşamaktadır.⁷

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi 2013 yılı verilerine göre Sivas'ın nüfus artış hızı %0,5'dir, aldığı ve verdiği göç oranlarına göre net göç hızı %-6,2'dir. Görüldüğü üzere Sivas hem göç veren hem de nüfus artış hızı ülke ortalamasının hayli altında kalan bir durumdadır. Sivas'ta yaşayanların yalnızca %9'unun nüfus kaydı başka illerde (TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2013). Oysa 2014 yılı verilerine göre İstanbul'da yaşayan Sivas doğumlarının İstanbul nüfusuna oranı %2,6'dır ve bu oranla Sivas doğumları birinci sırayı almaktadır.⁸ Bu rakamlar Sivas'ın göç verme durumunu açıkça gözler önüne sermektedir.

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi 2013 yılı verilerine göre 2013 yılı itibariyle kentte yaşayan insanların yalnızca 53.729'u üniversite mezunudur ki bu durum, şehrin gelişmişlik göstergeleri açısından eğitim düzeyi bağlamında hiç de iç açıcı olmayan bir sonuca işaret etmektedir.⁹ Üstelik bu durum Sivas için yeni değildir. 2000 yılı verilerine bakıldığında da Sivas'ın ekonomik ve sosyal göstergeler açısından iyi durumda olmadığı görülebilir. "Sosyo-ekonomik yönden gelişme aşamasının başlangıcında olan Sivas'ta, merkez ilçe hariç eğitim ve sağlık sektörleri gibi temel sosyal sektörlerde, günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir düzeye ulaşılabilmiş değildir. Örneğin 2000 yılı verilerine göre, Türkiye'de bebek ölüm oranı binde 43, İç Anadolu bölgesinde binde 41 iken, bu oran Sivas'ta binde 53 düzeyindedir. Yine okuryazar oranı nüfus oranı, Türkiye, İç Anadolu ve Sivas'ta sırasıyla %87,30, %90,32 ve %85,40'dır. Sosyal sektörlerden sağlık sektöründe, merkez ilçede

⁶ Adem Doğan, "Sivas İli Ekonomisinin Makro-Ekonomik Göstergeler Açısından Türkiye ve İç Anadolu Bölgesindeki Yeri", *Selçuk Üniversitesi Karaman İ. İ. B. F. Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, (2007): 41.

⁷ "İl, Yaş grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus", erişim tarihi 14.02.2016, www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=945

⁸ "Doğum Yeri İstatistikleri 2014", erişim tarihi 11.02.2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21505>

⁹ Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2013*, (2013): 87.

belirli bir gelişme sağlanmakla birlikte, diğer ilçelerde ve kırsal kesimlerde gerekli gelişmenin sağlanamadığı görülmektedir".¹⁰

Günümüzde geçmişe oranla nisbi bir iyileşme görülse de Sivas Ülkenin genel gelişme hızının gerisinde kalmaya devam etmektedir ve bu durum özellikle çevre illerle karşılaştırıldığında daha da belirgin hale gelmektedir. Örneğin 2010 yılı verilerine göre Türkiye’de iller arasında Sivas kişi başına düşen ithalatta 137 dolarla 36. sırada ve ihracatta 59 dolarla 63. sıradayken, Kayseri kişi başına düşen ithalatta 831 dolarla 12. sırada ve ihracatta 800 dolarla 14. sırada yer almaktadır.¹¹ 2007 verileri itibariyle Kayseri’de toplam 492 yatak kapasiteli 12 özel hastane bulunurken Sivas’ta 84 yatak kapasiteli bir özel hastane vardır.¹² Önemli ekonomik ve sosyal göstergelerden biri olan işsizlik verilerinde is Sivas, 2013 yılında %10 ile Türkiye ortalamasının da üzerinde bir işsizlik oranına sahiptir.¹³

Konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti olmak üzere yaşamın 11 boyutunu kapsayan ve 41 gösterge ile temsil edilen bu boyutları tek bir bileşik endeks yapısı içinde sunan İllerde Yaşam Endeksi 2015 yılı verilerine göre Sivas 40. sırada yer alarak Türkiye’de 81 il arasında ancak ortalama bir performans sergilemiştir.¹⁴ Buna göre Sivas, güvenlik endeksinde 18., sağlık endeksinde 28., gelir ve servet endeksinde 29., çevre endeksinde 34., altyapı hizmetlerine erişim endeksinde 41., konut endeksinde 43., yaşam memnuniyeti endeksinde 45., çalışma hayatı endeksinde 53., eğitim endeksinde 55., sosyal yaşam endeksinde 62. sırada yer almaktadır. Görüldüğü üzere, Sivas, çalışmamızla doğrudan ilintili olan, yaşam memnuniyeti, çalışma hayatı, eğitim ve sosyal yaşam gibi hususlarında ortanın altı sıralamalarda bulunmaktadır.

Makro ekonomik göstergeler açısından bakıldığında da Sivas’ın gelişmekten ziyade gerilemekte olduğu görülmektedir. 2015 yılı Ağustos ayı verileri bazında Sivas’ın toplam ihracatı %11.7, toplam ithalatı ise %20.4 azalmıştır.¹⁵ Sivas ekonomisinde görülen daralma eğilimi “ihracatçı firmaların olmayışı, kamu tarafından sağlanan teşviklerin iyi kullanılmaması, kamu firmalarının girdilerini yerel firmalardan temin etmiyor olması, girişimcilik kültürünün

¹⁰ Doğan, s.42.

¹¹ Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Bölgesel Göstergeler Kayseri, Yozgat, Sivas*, (2010): 25.

¹² Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Bölgesel Göstergeler Kayseri, Yozgat, Sivas*, (2010): 53.

¹³ Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Hane halkı İşgücü Araştırması Bölgesel Sonuçlar 2004-2013*, (2013): 18.

¹⁴ “İllerde Yaşam Endeksi 2015”, erişim tarihi 30.01.2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24561>

¹⁵ “Sivas’ın Ekonomisi Daralıyor”, erişim tarihi 08.02.2016, <http://www.sivaslonca.com.tr/sivas-in-ekonomisi-daraliyor.html>

oluşmamış olması"¹⁶ gibi tespitlerin geçerliliğinin korumakta olduğunun göstergesidir.

Sivas ekonomisinin makro ekonomik göstergeler açısından daralıyor olması, tüketime dayalı ve hizmet sektörünün öne çıktığı bir yapı sergilediği vurgumuzla örtüşmektedir. Bu bağlamda, nerdeyse tamamı tüketici konumunda olan ve birçok ihtiyacını doğrudan hizmet sektöründen karşılamakta olan üniversite öğrencilerinin kent ekonomisi için önemi daha da belirginleşmektedir. "Eğitim sektöründe sağlanacak gelişme, ilin ekonomik gelişmesinin de itici gücü olacağından, sağlıklı bir sosyoekonomik gelişme açısından büyük önem arz etmektedir".¹⁷ Bu noktadan bakıldığında Cumhuriyet Üniversitesi'nin çalışanlarıyla ve öğrencileriyle birlikte Sivas ekonomisi için hayati değerinde olduğu su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. Cumhuriyet Üniversitesi

1974 yılında kurulmuş olan Cumhuriyet Üniversitesi 42 yıllık geçmişiyle ülkemizin eski ve köklü eğitim kurumlarından biridir. Cumhuriyet Üniversitesi'nde 2015 yılı itibarıyla 16 fakülte, 4 enstitü, 5 yüksekokul, 14 meslek yüksek okulu ve 1 konservatuarda 45,624 öğrenci eğitim görmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi'nin 1769 akademik ve 1789 idari personeli bulunmaktadır. Öğrenci ve personelleriyle birlikte yaklaşık 50.000 kişilik bir kurum olan Cumhuriyet Üniversitesi, bu niteliğiyle Sivas'ın merkez ilçe hariç bütün ilçelerinden daha büyük bir nüfusa sahiptir.

Çalışmamıza göre nispeten erken tarihli bir araştırmasında Hatice Erkekoğlu, 1998-1999 öğretim yılı itibarıyla, Cumhuriyet Üniversitesi'nin bölgeye ekonomik etkisinin bir göstergesi olarak, toplam 4.965 kişilik bir istihdam katkısı ile 15.400.000 TL gelir katkısı sağladığı sonucuna ulaşmıştır.¹⁸ Kaldı ki, bir üniversitenin bölgeye katkısı yalnızca ekonomik göstergelerle değerlendirilemez. "Üniversitenin faydaları bireysel, toplumsal ve ekonomik faydalar olmak üzere üç başlık altında incelenebilir".¹⁹ Bu başlıklar birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. "Çünkü sadece ekonomik olarak değerlendirilebilecek bir işlevin, sosyokültürel etkileri olabileceği gibi, sosyokültürel olarak değerlendirilebilecek bir işlevin de uzun dönemde ekonomik etkiler yaratması doğaldır".²⁰ Bu etkiler, bölgesel anlamda,

¹⁶ Murat Çokgezen, Tülin Altun, "İş Dünyasının Gözünden Sivas Ekonomisinin 40 Yılı (1965-2005)", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 2. Yerel Yönetimler Kongresi Bildiri Kitabı*, (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2010): 475.

¹⁷ Doğan, s. 42.

¹⁸ Hatice Erkekoğlu, "Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16, (2000).

¹⁹ Hayriye Nur Görkemli, "Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22, (2009): 171.

²⁰ Altuntaş, Erilli, s.12.

üniversitelerden beklentilerle çoğunlukla örtüşmektedir. Bu beklentiler şöyle sıralanabilir:

“- Bölgesel gelir, bölge ekonomik yapısı ve işgücü hareketliliğinde iyileşme sağlanması gibi ekonomik beklentiler,

- Konut, sağlık olanakları, iletişim ve taşımacılıkta iyileşme gibi sosyal ve fiziki altyapı beklentileri,

- Kültürel etkinliklerin artması, yaşam kalitesinin iyileşmesi gibi sosyal ve kültürel beklentiler

- Eğitime katılma oranında artış, doğum-ölüm oranında değişme, göçün azalması gibi eğitimsel ve demografik beklentiler”.²¹

Bu beklentiler, yalnızca bölge halkının isteklerini ortaya koymakla kalmaz aynı zamanda ulusal eğitim politikalarının ekonomi, istihdam, kültür ve yaşam kalitesi gibi hususların da dikkate alınmasıyla merkezi yönetimler tarafından belirlendiğini de gösterir. “Yüksek öğretim kurumları 1960’lı yıllardan bu yana birçok Avrupa Ülkesinde bölgesel kalkınma aracı olarak görülmüş ve buldukları bölgeleri çok yönlü etkileyecekleri beklentisiyle gelişmemiş ve çöküntü bölgelerinde yaygınlaştırılmıştır”.²² Bu doğrultuda Richard P. Phelps, “üniversitelerin kuruldukları bölgenin kişisel geliri üstünde anlamlı bir pozitif etkisinin olduğunu, bölgenin istihdamını pozitif bir şekilde etkilediğini, bu sebeple gelişmekte olan ülkelerin geniş kırsal alanlarına üniversiteler kurarak daha fazla ekonomik fayda sağlayabileceğini iddia etmektedir”.²³

Görüldüğü üzere üniversite kent ilişkisi genelde ekonomik bağlamda değerlendirilmektedir. Üniversitelerin ekonomik katkıları dolaysız, dolaylı ve uyarılmış istihdam ile gelir katkısı olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır. Dolaysız gelir katkısı, üniversitelerin akademik ve idari personeline yapmış olduğu maaş ve ücret ödemelerinden, dolaysız istihdam katkısı ise üniversitelerin akademik ve idari personel istihdamından oluşmaktadır. Dolaylı gelir katkısı, üniversitelerin kendi personeli dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlara yaptığı ödemeler ile üniversite öğrencileri tarafından yapılan harcamalar sonucu ortaya çıkan katkıdır. Dolaylı istihdam katkısı ise üniversiteler ile öğrenci harcamaları için mal ve hizmet sağlayan üretim sektörlerinin gelişmesi ile ortaya çıkan istihdam artışı olarak ifade edilmektedir. Dolaylı istihdam katkısının hesaplanması için, dolaylı gelir kaleminden elde edilen rakamlar ve kişi başına düşen hizmet üretim miktarından yararlanılmaktadır. Kişi başı hizmet üretim değeri ise ilgili

²¹ Görkemli, s.171.

²² Görkemli, s.171.

²³ Aktaran: Tahsin Akçakanat, İlker Çarıkcı, Murat Ali Dulupçu, “Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003-2009 Yılları Örneği”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22, (2010): 166.

yıldaki toplam hizmet üretim değerinin aynı yıldaki hizmet sektöründe istihdam edilen personel sayısına oranlaması sonucu bulunur. Daha sonra üniversitenin oluşturduğu toplam dolaylı gelir katkısının kişi başı hizmet üretim katkısına bölünmesiyle dolaylı istihdam katkısı hesaplanmış olacaktır. Uyarılmış katkılar ise dolaysız ve dolaylı katkılara bağlı olarak meydana gelen gelir ve istihdam artışını ifade etmektedir. Bu katkı marjinal tüketim eğilimine bağlı olarak, yapılan harcamaların ekonomide kendisinden birkaç kat daha fazla gelir artışı meydana getiren katkıdır.²⁴

Cumhuriyet Üniversitesi kurumsal yapı olarak kurulduğundan bu yana Sivas kenti ile kurduğu ilişkilerde ekonomik, bilimsel, teknolojik, sosyal ve kültürel anlamlarda öncü ve fayda sağlayıcı rol üstlenmektedir. Bu bağlamda gelecek için koyduğu hedeflerde şehrin yapısı ve gelişimi önemli yer tutmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi ve Sivas kenti ilişkisi dolayımında özellikle ekonomik olarak üniversitenin kente katkısının ortaya konulabilmesi anlamında Necati Alp Erilli ve Ceren Altuntaş'ın 2015 yılında yayımladıkları "Cumhuriyet Üniversitesi'nin Sivas İli Ekonomisine Katkısı" başlıklı çalışmanın verileri ufuk açıcı olacaktır.

"Çalışmanın ana unsuru olan dolaylı gelir katkısını araştırmak için, Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören 1569 öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrencilere, barınma, ulaşım, beslenme, sosyal aktivite, haberleşme, giyim ve diğer harcamalarının aylık tutarları ve diğer demografik ve Sivas ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğrencilerin Sivaslı olup olmadıklarına göre, barınma yerlerinin farklılıklarına ve harcama kalemlerine göre, Sivas ekonomisine katkıları bir formül ile hesaplanmaya çalışılmıştır".²⁵ Çalışmanın sonuçlarına göre, ankete katılan öğrencilerin %75,2'sinin ise Sivas dışındadır. Bu öğrencilerin %28'i devlet yurdunda, %29'u özel yurtda ve %43'ü kiralık evde barınmaktadır ve aylık ortalama kira veya yurt harcaması 337 TL olarak belirlenmiştir. Bir öğrencinin Kira veya yurt giderleri hariç Sivaslı bir öğrencinin aylık ortalama harcama miktarı 560,3 TL ve Sivaslı olmayan öğrencinin aylık ortalama harcama miktarı 582,5 TL olarak hesaplanmıştır.²⁶ Öğrencilerin aylık ortalama harcamaları yıl bazında da hesaplanarak ve Sivas'a dışarıdan gelen öğrencilerin yakınlarının kayıt yahut mezuniyet dönemlerinde yaptıkları harcamalar eklenerek, elde edilen sonuçlar ilçelerdeki meslek yüksek okulları öğrencilerini de kapsayacak şekilde genellenerek Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin Sivas ekonomisine 1 yıllık toplam katkısı 348.703.109 TL olarak bulunmuştur. Buna Cumhuriyet Üniversitesi'nin kurumsal olarak yaptığı yıllık harcamalar

²⁴ Mücahit Çayın, Hüseyin Özer, "Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği", *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2, (2015): 132.

²⁵ Altuntaş, Erilli, s.15.

²⁶ Altuntaş, Erilli, s.16.

eklendiğinde üniversitenin kent ekonomisine toplam katkısı 2014 yılı itibariyle 549.248.455 TL olarak hesaplanmıştır (Erilli ve Altuntaş, 2015: 17).²⁷

Görüldüğü üzere üniversitenin bir bütün olarak Sivas kentine yalnızca ekonomik anlamda katkısı bile devasa boyutlardadır. Bu katkının en önemli unsuru olan öğrencilerin kent ile kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyet durumu ilerleyen yıllarda kent ekonomisine ve dolayısıyla kentini bütününe doğrudan etkide bulunacaktır. Bizim araştırmamız da bu konu üzerine odaklanmış ve bu bağlamda veri toplamaya yönelmiştir.

3. Öğrencilerin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Durumu Araştırması

3.1. Araştırma Tasarımı

Bu çalışmada, tarama modeline dayalı betimsel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmamız, Şubat 2016'da Sivas Cumhuriyet Üniversitesi merkez yerleşkesinde bulunun Edebiyat Fakültesi'nde 120, Eğitim Fakültesi'nde 80, Fen Fakültesi'nde 40, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde 30, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde 100, İletişim Fakültesi'nde 30, Mühendislik Fakültesi'nde 60, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 30, Teknoloji Fakültesi'nde 40, Tıp Fakültesi'nde 40, Cumhuriyet Meslek Yüksekokulu'nda 30 ve Sivas Meslek Yüksekokulu'nda 30 olmak üzere toplam 630 öğrenciye anket uygulanarak yapılmıştır. Anket soruları hazırlanmadan önce 11 öğrenci ile yüz yüze görüşülmüş, sorulan açık uçlu sorularla öğrencilerin memnuniyet yahut memnuniyetsizlik beyan edebilecekleri ana başlıklar belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin şehirle kurdukları ekonomik ve sosyal ilişkilerin alışveriş, barınma, beslenme, ulaşım ve sosyal şartlar çerçevesinde değerlendirilebileceği ortaya çıkmıştır ve her bir ana başlığa ilişkin 6 ila 9 arası alt başlığı da kapsayacak şekilde sorular hazırlanmış ve anket formu oluşturulmuştur. Anket formu, öğrencilerin verili ifadeye "Katılıyorum", "Kararsızım" ve "Katılmıyorum" şeklinde yanıt verebilecekleri üçlü bir ölçekle hazırlanmıştır. Ayrıca anket formunda, öğrencilerin cinsiyetleri, hangi sınıfta okumakta oldukları, aylık gelir durumları, ailelerinin Sivas'ta yaşayıp yaşamadığı, aileleri Sivas'ta yaşamıyorsa ne tip bir yerleşim biriminden geldikleri ve öğrencilere göre ailelerinin sosyo-ekonomik durumu kapalı uçlu sorularla sorulmuştur. Bunun yanında son bir açık uçlu soru sorularak anket formunda sorulan konularla ilgili öğrencilerin eklemek istedikleri hususları beyan etmeleri sağlanmıştır. Anket sonuçlarına ilişkin olarak üniversite öğrenciliği yaşamını Sivas'ta geçirmiş olan ve hala Sivas'ta yaşamakta ve eğitim almakta olan 6 yüksek lisans öğrencisi ile mülakat yapılarak niteliksel analizi de mümkün kılacak verilere ulaşılmıştır.

Tesadüfî örneklem kullanılarak yapılan anket çalışmasında yanıtlardaki tutarsızlıklar ve hatalar gibi nedenlerle 4 anket formu değerlendirme dışı

²⁷ Altuntaş, Erilli, s.17.

bırakılmış, toplam 626 anket formu değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Anket verileri SPSS 15.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırma Bulguları

Bu araştırma, üniversite öğrencileriyle Sivas kentinin ilişkisinin daha genel bağlamda ele alınacağı bir bilimsel araştırma projesinin ilk ayağını oluşturmaktadır. Projenin ilerleyen aşamalarında biri kent halkının öğrencilere yönelik görüşlerinin ele alınacağı ve diğeri kent halkının kentteki ekonomik ve sosyal ilişkilere dair tutumlarının değerlendirileceği iki ayrı araştırma daha yapılacaktır. Böylece Sivas kentindeki ekonomik ve sosyal ilişkiler bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koyulabilecektir. Araştırmaya katılanların %54'ü kız, %46'sı erkek öğrencilerdir.

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	338	54
Erkek	288	46
Toplam	626	100

Bunların %32,6'sı 1. Sınıf, %32,4'ü 2. Sınıf, %21,9'u 3. Sınıf, %13,1'i 4. Sınıf öğrencisidir.

Öğrencilerin %14,1'i 300 TL ve altı, %39,3'ü 301 TL e 500 TL arası, %17,4'ü 501 TL ve 700 TL arası, %13,7'si 701 TL ve 900 TL arası, %15,5'i 900 TL ve üzeri aylık gelir beyan etmişlerdir.

Öğrencilerin Gelir Beyanları	Sayı	%
300 TL ve altı	88	14,1
301 TL-500 TL	246	39,3
501 TL-700 TL	109	17,4
701 TL-900 TL	86	13,7
901 TL ve üzeri	97	15,5
Toplam	626	100

Bu gelir beyanlarına aileden aldıkları harçlık, çeşitli kurumlardan aldıkları burs ve eğer çalışıyorlarsa aylık ücretleri dâhildir.

Öğrencilerin %75,1'inin ailesi Sivas'ta yaşamamaktadır ki bu oran Altuntaş ve Erilli'nin²⁸ %75,2'lik bulgularıyla benzerlik arz etmektedir. Ailesi Sivas'ta yaşamayan öğrenci ailelerinin hangi tür yerleşim biriminde ikamet ettiği

²⁸ Altuntaş, Erilli, s.16.

sorusuna verdikleri yanıtlar uyarınca %10'unun köy, %22,8'inin ilçe, %25,3'ünün şehir, %42'sinin ise büyükşehir kökenli oldukları belirlenmiştir.

Ailesi Sivas'ta Yaşamayan Öğrencilerin Yerleşim Yerleri	Sayı	%
Köy	48	10
İlçe	109	22,8
Şehir	121	25,3
Büyükşehir	201	42
Toplam	479	100

Öğrencilerin %6,9'u ailelerinin sosyo-ekonomik durumunu alt seviyede, %85'3'ü orta seviyede, %7,8'i ise üst seviyede gördüklerini beyan etmişlerdir. Öğrencilerin bu beyanları, gelir ve yaşanan yer sorularıyla karşılaştırıldığında tutarlılık arz etmemektedir.

Öğrencilerin Sivas kenti ile kurdukları alışveriş ilişkilerinden memnuniyet durumlarına ilişkin soru öbeğine bakıldığında, %62,6'sının alışveriş için yeterli sayıda ve çeşitlilikte mağaza bulunmadığını, %59,1'inin mağazalardaki ürün çeşitliliğini yeterli bulmadığını %49'unun ürün fiyatlarının uygun olmadığını düşündüğü ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ancak %20,4'ü fiyatlardan memnundur. Öğrencilerin %45,7'si mağaza sahiplerinin ve çalışanlarının öğrencilere yönelik tutumlarını olumlu bulmazken, %32,3'ü mağaza alışverişlerini internetten yapmayı tercih ettiklerini beyan etmiştir.

Barınma ile ilgili sorunlar başlığında ise %40,6'lık çoğunluk oranıyla Sivas'ta yeterli kapasitede yurt bulunduğunu ifade eden öğrenciler %56,4 oranıyla yurt ücretlerinin makul bulmamışlardır. Öğrencilerin %41,1'i yurtları temiz ve düzenli olarak nitelemekten, %32,6'lık çoğunluk oranıyla yurtların güvenli olduğunu düşünülmektedir. Kiralık evler hususunda ise, %72,2'lik bir oranla öğrenciler için yeterli sayıda ev olmadığı, ev kiralamasının kolay ve mümkün olmadığı beyan edilmiştir. %77,5'lik kesim ev kiralarnı makul bulmamış ve ev sahiplerinin öğrencilere yönelik tutumları %62,3 oranında olumsuz olarak ifade edilmiştir. Komşuların öğrenciye yönelik olumsuz tutumları söz konusu olduğunda %40,3'lük çoğunluk beyanı ortaya çıkmıştır.

Şehrin sosyal imkânlarının değerlendirilmesi istendiğinde, öğrencilerin %41,2'si mevcut sinema salonu ve film gösterimi hizmetinden, %46,8'i yeterli düzeyde tiyatro ve benzeri sahne gösterileri izleyememekten, %58,6'sı ihtiyaç duyduğu nitelikte konser ve benzeri organizasyona katılamamaktan, %42,7'si konferans, sempozyum ve benzeri organizasyonların azlığından memnuniyetsizlik beyan etmişlerdir. Öğrencilerin %46,5'i ihtiyaç duyduğu

oranda kitap, dergi, cd ve benzeri materyale ulaşamadığını %37,1'i bu ihtiyaçlarını internet alışverişi yoluyla karşıladığını bildirmiştir.

Ulaşım sorunları söz konusu olduğundaysa, öğrencilerin %65'i şehir içi ulaşım (toplu taşıma) imkânlarını yetersiz bulurken, bu oran üniversite içi ulaşım imkânları konusunda %66,9'a çıkmaktadır. Öğrencilerin %45,2'si ise toplu taşıma fiyatlarının makul olmadığını belirtmiştir. Şehirlerarası ulaşım sağlayan firmaların çalışanlarının öğrenciye yönelik tutumlarından %36,4'lük bir memnuniyetsizlik söz konusuysen, bu oran şehir içi toplu taşıma şoför ve çalışanlarının tutumları söz konusu olduğunda %60,1'e çıkmaktadır. Bu memnuniyetsizlik hali, yapılan mülakatlarda ve açık uçlu sorulara verilen yanıtlarda sıkça vurgulanmıştır.

Beslenme imkânlarına ilişkin sorularda, %60'ın üzerinde oranlarda market sayısından ve marketlerdeki ürün çeşitliliğinden memnuniyet beyan edilmiş ancak, ürün fiyatları söz konusu olduğunda memnuniyet oranı %30'a, market sahiplerinin ve çalışanlarının öğrenciye yönelik tutumları söz konusu olduğunda ise 37,2'ye düşmektedir. Öğrenciler, yeme içme için yeterli sayıda lokanta, cafe, bar ve benzeri mekân bulunduğunu %44,2 ve mekân sahipleriyle çalışanlarının öğrenciye yönelik tutumlarının olduğunu %39,1 çoğunluk oranlarıyla ifade etmişlerdir. Ancak %44,4'lük çoğunluk ise bu mekânların fiyatlarının makul olmadığını düşünmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Toplumun geneli göz önüne alındığında üniversitelerin eğitim işlevleri yanında başta sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel olmak üzere birçok alanda doğrudan ve dolaylı yollarla katkı yaptıkları bilinen bir durumdur. "Eğitim, hizmet sektörünün bir alt sektörü konumundadır. İktisadi mekanizma açısından eğitimin hizmetler sektörünün bir alt sektörü olması dışında, genellikle vasıfsız işgücünün tarım sektöründe yoğunlaştığı da dikkate alınırsa eğitim, aynı zamanda vasıf gerektiren sanayi ve hizmetler sektöründe istihdam edilecek işgücünün yetişmesine katkıda bulunmaktadır. Başka bir deyişle eğitim, sektörel açıdan milli gelirin oluşumuna katkıda bulunurken, ekonomide milli gelirin oluşumunda en fazla katkıyı yapan sanayi ve hizmetler sektörüne girdi de temin ederek, üretim faktörlerinden en önemlisi olan işgücünün oluşumuna katkıda bulunur".²⁹

Bu durum, kentsel bazda değerlendirildiğinde üniversitelerin toplumsal yaşama etkisi ve katkısı daha da belirgin hale gelmektedir. "Öğrenciler buldukları şehir içinde farklı mal ve hizmet talebinde bulunmakta ve çeşitli harcamalar yapmaktadırlar. Bu harcamaları tam olarak hesaplanması zor olup, yaklaşık olarak tahmin edilmektedir. Öğrencinin çeşitli mal ve hizmetlere yönelik harcamaları (barınma, yiyecek, içecek, şehir içi ve

²⁹ Celal Kızıldere, "Meslek Yüksekokullarının Buldukları Yerleşim Yerlerindeki Ekonomik Etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 31, (2014): 103.

şehirlerarası yolcu taşımacılığı vs.) büyük ölçüde yerel katma değer oluştururken sportif ve kültürel faaliyetler, kitap, elbise, telefon vb. mal ve hizmetlere yönelik harcamalar daha düşük yerel katma değer oluşturmaktadır. Üniversitelerin şehre olan en önemli dolaylı katkısı beşeri sermaye stokuna yaptığı katkıdır. Diğer yandan üniversite ile birlikte şehrin havası değişmekte, bilimsel etkinlikler artmakta ve şehirdeki ekonomik faaliyetlerde önemli bir canlanma olmaktadır. Yükseköğretim kurumları bulunduğu bölgenin eğitim, öğretim ve kültürel altyapının gelişmesine katkıda bulunmakla kalmaz aynı zamanda bölgenin ekonomik kalkınması içinde itici (destekleyici) bir güç oluşturmaktadır".³⁰

Cumhuriyet Üniversitesi ve Sivas kenti ilişkisi söz konusu olduğunda da bu belirlemelerin hemen hepsi geçerli görülmektedir. Kent nüfusunun yaklaşık %15'ine tekabül eden bir öğrenci sayısına sahip olan Cumhuriyet Üniversitesi, kentin gelişiminde lokomotif rolü üstlenmiştir. Sanayi ve üretim sektörü zayıf olan Sivas kenti ihracat ve ithalat gibi makro ekonomik etkinlikler hususunda da ülke ortalamasının altında bir görünüm arz etmektedir. Dolayısıyla, kent ekonomisinin canlandırılması, kültürel ve sosyal faaliyetlerin geliştirilmesi gibi noktalarda kent halkının üniversiteden beklentileri büyüktür. Mevcut öğrenci sayısının korunması ve hatta mümkünse artırılması Sivas halkının önemli taleplerindedir. Ne var ki, bunun için üniversitenin ve kentin burayı tercih eden öğrenciler için bir cazibe odağı olması gerekmektedir.

Üniversiteler akademik eğitim kurumlarıdır ve diğer üniversitelerle karşılaştırılmaları hususunda akademik kriterler önemlidir. Fakülte, bölüm ve akademisyen sayısı, bu akademisyenlerin akademik unvanları, yapılan bilimsel çalışmaların miktarı ve kalitesi gibi kriterler akademik camia için önem arz etse de, öğrencilerin üniversite tercihlerini belirlemelerinde her zaman birincil öneme haiz olmadıkları bilinen bir durumdur. Kentin konumu, yapısı, imkânları, kentlilerin öğrencilere yönelik tutumları ve benzeri birçok durum, öğrencilerin tercihlerini doğrudan etkilemektedir. Hâlihazırda üniversitede okumakta olan öğrencilerin ve mezun olmuşların kentle kurmuş oldukları ilişkilerden memnuniyet durumlarının önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Çünkü onların bu husustaki izlenimleri, müstakbel öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyecektir.

Çalışmamız işte bu hususa odaklanmıştır. Öğrencilerin şehirle kurdukları ekonomik ve sosyal ilişkilerin alışveriş, barınma, beslenme, ulaşım ve sosyal şartlar çerçevesinde ele alındığı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçları bağlamında, öğrencilerin genel olarak memnuniyetsizlik hali içerisinde

³⁰ Rasim Tösten, İbrahim Çenberlitaş, Kadir Gökoğlan, "Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Harcama Analizi ve Diyarbakır Ekonomisine Katkısı", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10, (2013): 91.

oldukları tespit edilmiştir. Özellikle kent içi ulaşım konusunda memnuniyetsizlik beyanları yüksek oranlarda seyretmektedir.

Ulaşım fiyatlarının yüksekliği şikâyetinin yanında giderek genişlemekte olan üniversite yerleşkesi içerisinde ücretsiz ulaşım talebi, hem açık uçlu soruya verilen yanıtlarda hem de mülakatlarda öne çıkan bir husus. %60'ın üzerinde bir oranla toplu taşıma çalışanlarının öğrenciye yönelik tutumlarının olumsuz olduğu sonucuna ulaştığımız çalışma verilerini destekler nitelikte açık uçlu soru ve mülakat yanıtına da ulaştık. Bu yanıtlarda, kaba davranıştan hakarete varan düzeylerde toplu taşıma şoförlerinden şikâyetler söz konusu. Bu şikâyetlere konu olan davranışlar kişisel gözlemlerimizle de örtüşmektedir.

Kaba davranışlar ne yazık ki, şoförlere has değildir, öğrenciler kent esnafının da benzer davranışlarından muzdariptirler. Kent esnafının bu tutumunun yanında öğrenciye yönelik hizmetlerde daha fazla ücret talep etmek, iade ve değişim gibi talepleri hoş karşılamamak gibi davranışlarıyla birlikte değerlendirildiğinde öğrenciler açısından rahatsız edici olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğrencilerin %32,3'ünün mağaza alışverişlerini, %37,1'inin kitap, dergi, cd ve benzeri alışverişlerini internetten yapmaları söz konusudur. Ortalama aylık gelir yükseldikçe alışverişlerin internetten yapılma oranı da artmakta ve %53,5'e kadar çıkmaktadır.

Barınma hususunda öğrenci yurtlarının kapasitesinin yeterliliği, temizlik ve düzenleri gibi hususlarda memnuniyetsizlik oranı yüksek değilken, özellikle yurt fiyatları şikâyet konusu olmuştur. Yurtlar hususunda ilginç bir veri ise kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla bir oranda (%38,2'ye karşılık %61,89) öğrenci yurtlarını güvenli bulmasıdır. Öğrencilerin şikâyetlerinin yoğunlaştığı diğer bir husus ise, kiralık ev bulamama, ev eşyası edinememe, ev kiralılarının yüksekliği, ev sahiplerinin öğrencilere yönelik olumsuz tutumları gibi bağlamlardır.

Sosyal imkanlar çerçevesinde, boş zamanları değerlendirme amaçlı mekan ve hizmet bulmaktan pek de şikâyetçi olmayan öğrenciler, sinema, tiyatro, konser, konferans, sempozyum imkanlarından memnuniyetsizlerdir. Açık uçlu sorularda ve mülakatlarda öne çıkan başka bir unsur ise Sivas'ta diğer birçok kentte olduğu gibi bir Avm bulunmayışıdır. Öğrencilerin beyanlarından, Avm talebinin alışveriş amaçlı olmaktan çok, boş zamanları değerlendirme saikiyle alakalı olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan bazı öğrenciler bir Avm açılması durumunda alternatifsizlikten kaynaklı olarak kendilerinde "kaba" olma hakkı gören esnafın davranışlarının olumlu yönde değişeceği beklentisini dile getirmişlerdir.

Sonuç olarak öğrencilerin Sivas kentiyile kurmuş oldukları ekonomik ve sosyal ilişkilerden genel olarak memnuniyetsiz oldukları görülmüştür. Bu memnuniyetsizlik halinde cinsiyet ayrımı söz konusu değildir. Ancak Sivas'a köy ya da ilçe gibi yerleşim yerlerinden gelen öğrencilerde memnuniyetsizlik oranları daha düşüktür. Öğrencilerin hangi sınıfta okudukları da

memnuniyet durumlarını etkilemektedir. 1. sınıf öğrencilerinde memnuniyetsizlik daha fazlayken ilerleyen sınıflarda azalma görülmektedir. Bu durumun başlangıçta yüksek olan beklentilerin giderek azalmasıyla, kente ve sosyal ortama alışmakla ve yaşananları kanıksamakla alakalı olduğu düşünülebilir.

Öte yandan, gelir seviyesi yüksek olan öğrencilerin memnuniyetsizlik oranları da daha yüksektir. 901 TL ve üzeri aylık gelir beyan eden öğrenci oranı %15,5 seviyesindeyken ve bu öğrencilerin birçok başlıkta memnuniyetsizlikleri diğerlerinden fazlayken, gelecekte daha düşük gelir seviyesine sahip öğrencilerin tercih ettiği bir üniversitenin, öğrenciye ekonomik anlamda bel bağlamış Sivas kenti için muhtemel ekonomik kayıpların habercisi olduğu söylenebilir. Keza, tüm Türkiye’de olduğu gibi, Sivas’ta ve öğrenciler arasında artan internet alışverişinin tercih edilmesi eğilimi yerel ekonomi için olumsuz gelişmelerin ortaya çıkma ihtimalini artırmaktadır.

Çalışmamızın giriş kısmında belirtildiği üzere, ülkemizde üniversite sayısı ve üniversite öğrenci kontenjanları hızla artmaktadır. Özellikle büyük kentlerde çok sayıda vakıf üniversitesi kurulmaktadır. Üniversiteler arası rekabet vakıf üniversitelerinin fiyatlarını aşağı çekmekteyken, birçok üniversite öğrencilerine daha cazip imkânlar sunma yarışındayken bu durum küçük ve orta büyüklükteki kentlerdeki üniversitelerin giderek daha az tercih edileceğini var saymamız için yeterli ipucu sağlamaktadır. Açık uçlu soruyu “Sivas bir öğrenci için son tercih olmalıdır” diye yanıtlayan tek bir öğrencinin söylemine itibar etmeyecek olsak da, hem kurumsal olarak üniversitenin hem de Sivas halkının ve esnafının kentten öğrenciler tarafından tercih sıralamasında daha aşağılara itilmemesi için gerekli tedbirleri alması gerekliliği aşikârdır. Çalışmamız, bir betimleyici çalışma olarak bu hususta bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

Akçakanat, Tahsin, İlker Çarıkcı, Murat Ali Dulupçu, “Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003-2009 Yılları Örneği”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 22, (2010): 165-178.

Altuntaş, Ceren ve Necati Alp Erilli, “Cumhuriyet Üniversitesi’nin Sivas İli Ekonomisine Katkısı”, *Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisadi Yenilik Dergisi Cilt 3 Sayı 1*, (2015): 11-21.

Çayın, Mücahit ve Hüseyin Özer, “Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2, (2015): 131-147.

Çokgezen, Murat ve Tülin Altun, “İş Dünyasının Gözünden Sivas Ekonomisinin 40 Yılı (1965-2005)”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari*

Bilimler Fakültesi 2. Yerel Yönetimler Kongresi Bildiri Kitabı, (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2010): 462-467.

Doğan, Adem, "Sivas İli Ekonomisinin Makro-Ekonomik Göstergeler Açısından Türkiye ve İç Anadolu Bölgesindeki Yeri", *Selçuk Üniversitesi Karaman İ. İ. B. F. Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, (2007): 40-52.

"Doğum Yeri İstatistikleri 2014", erişim tarihi 11.02.2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21505>

Erkekoğlu, Hatice, "Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16, (2000): 211-230.

Esgin, Ali ve Fatih Arslan, "Türkiye'de Sosyal Bilim Algısının Negatifliği ve Üniversitenin Misyonu Üzerine", *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, Ed. Durmuş Günay ve Ercan Öztemel, (İstanbul: Deomed Yayıncılık, İstanbul, 2012) c I, s.375-386.

Görkemli, Hayriye Nur, "Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22, (2009): 169-186.

<https://istatistik.yok.gov.tr>, erişim tarihi: 14.02.2016

"İl, Yaş grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus", erişim tarihi 14.02.2016, www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=945

"İllerde Yaşam Endeksi 2015", erişim tarihi 30.01.2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24561>

Kızıldere, Celal, "Meslek Yüksekokullarının Buldukları Yerleşim Yerlerindeki Ekonomik Etkileri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 31, (2014): 101-115.

"MEB örgün eğitim istatistiklerini açıkladı", erişim tarihi 16.02.2016 <http://www.trthaber.com/haber/egitim/meb-orgun-egitim-istatistiklerini-acikladi-178127.html>

Sallan Gül, Songül ve Hüseyin Gül, "Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi, Güncel Durumu ve Eleştirisi", *Toplum ve Demokrasi Dergisi* 17-18, (2014): 51-66

"Sivas'ın Ekonomisi Daralıyor", erişim tarihi 08.02.2016, <http://www.sivaslonca.com.tr/sivas-in-ekonomisi-daraliyor.html>

Tösten, Rasim, İbrahim Çenberlitaş, Kadir Gökoğlan, "Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Harcama Analizi ve Diyarbakır Ekonomisine Katkısı", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10, (2013): 90-114.

Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2013*, (2013).

Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet
Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği

Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Bölgesel Göstergeler Kayseri, Yozgat, Sivas*, (2010).

Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Bölgesel Göstergeler Kayseri, Yozgat, Sivas*, (2010).

Türkiye İstatistik Kurumu, *TÜİK Hane Halkı İşgücü Araştırması Bölgesel Sonuçlar 2004-2013*, (2013).

